

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ТА
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

**ОРГАНІЗАЦІЯ ВЗАЄМОДІЇ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ З БАТЬКАМИ ВИХОВАНЦІВ**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

Виконала: студентка 212 групи
Спеціальності 012 Дошкільна освіта
Освітньо-професійної (наукової)
програми 012 Дошкільна освіта
Крістіна СЕРВУЛЯ
Керівник: канд. пед. наук,
доцент Олена АНІСІМОВА
Рецензентка: директорка
Херсонського закладу дошкільної
освіти №76 Херсонської міської
ради
Устимова О.В.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні аспекти організації взаємодії дошкільного закладу з батьками вихованців	8
1.1. Вимоги державних документів щодо участі батьків в освітньому процесі закладів дошкільної освіти.....	8
1.2. Сутність взаємодії педагогів дошкільних закладів освіти з батьками дітей.....	13
1.3. Традиційні та нетрадиційні форми роботи закладів дошкільної освіти з родинами вихованців.....	21
РОЗДІЛ 2. Експериментальна перевірка ефективності розроблених форм роботи щодо організації взаємодії закладів дошкільної освіти з батьками вихованців	26
2.1. Стан сформованості здатності до взаємодії у вихователів дошкільного закладу та батьків.....	26
2.2. Методи та форми роботи дошкільного закладу з батьками вихованців.....	33
2.3. Аналіз результатів дослідження	37
ВИСНОВКИ	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	49
ДОДАТКИ	53
Додаток А. Анкети для вихователів ЗДО.....	53
Додаток Б. Анкети для батьків вихованців ЗДО	56
Додаток В. Тест-опитувальник організаторських і комунікативних здібностей педагога (за Федоришиним).....	59
Додаток Д. Лист-пам'ятка для батьків вихованців закладу дошкільної освіти.....	61
Додаток Ж. Кодекс академічної доброчесності.....	

ВСТУП

Головною метою педагогічної діяльності фахівців дошкільної галузі є збереження і зміцнення фізичного та психічного здоров'я вихованців, розвиток їх творчого й інтелектуального потенціалу, забезпечення умов для особистісного зростання. Успішне здійснення цього завдання неможливо у відриві від сім'ї, адже батьки – перші та головні вихователі своєї дитини з моменту народження і протягом усього життя.

Значимість організації взаємодії закладу дошкільної освіти з батьками визначається необхідністю консолідації педагогічних ресурсів виховання дітей, а також потребою суспільства в підвищенні педагогічної культури батьків, формування у них відповідальності за процес виховання своїх дітей. Сучасна просвітницька діяльність як засіб взаємодії сім'ї та дошкільного закладу забезпечує атмосферу доброзичливості та здорового оптимізму.

Виховання та розвиток дитини є конституційним обов'язком батьків або осіб, які їх замінюють.

Відповідно до Закону України «Про дошкільну освіту» необхідно закласти основи фізичного, морального та інтелектуального розвитку особистості дитини в дошкільному віці. У зв'язку з цим змінюється, і позиція дошкільного закладу в роботі з сім'єю. В основі взаємодії закладу дошкільної освіти і сім'ї лежить співробітництво, тобто спільне визначення цілей діяльності, спільний розподіл сил, засобів, предмета діяльності в часі відповідно до можливостей кожного учасника, спільний контроль і оцінка результатів роботи, а потім і прогнозування нових цілей, завдань і результатів. Педагогічна культура батьків – один з

найдієвіших чинників духовно-морального розвитку, виховання і соціалізації дошкільників.

Над дослідженням освітнього процесу в закладі дошкільної освіти працювало багато науковців. Результатом є розроблення методичних рекомендацій для педагогів ЗДО щодо організації та здійснення роботи з батьками: Г.Беленька, Н.Богданець-Білоskalенко, О.Богініч, Ю.Волинець, О.Коваленко, А. Кишинська, М. Машовець, Н.Мельник, О.Половіна.

Питання організації взаємодії закладу дошкільної освіти та родин вихованців розкрито в сучасних наукових дослідженнях Т. Жаровцевої, О. Кононко, Т. Кулікової, С. Ладивір, С. Михальської, В. Нечаєвої, Л. Островської, Т. Поніманської та інших. У працях В. Котирло, Л. Островської, О. Урбанської висвітлено форми й методи роботи закладу дошкільної освіти з родинами вихованців.

Спілкування педагогів з батьками дітей завжди було і залишається актуальним, оскільки сім'я і дошкільний заклад – це два важливі чинники соціалізації дітей. І заклад дошкільної освіти, і сім'я мають фундаментальне значення в розвитку і вихованні дитини. У дитячому садку дитина отримує початкові знання про навколишній світ, набуває вміння взаємодіяти з людьми, організовувати власну діяльність. Однак, наскільки ефективно дитина буде опановувати ці уміння та навички, залежить від сімейного оточення.

Для цього необхідно організувати взаємодію з сім'єю так, щоб надати дітям і батькам можливість для додаткового емоційного спілкування в стінах дошкільного закладу, озброїти батьків спеціальним навичкам довірчого, емоційно-комфортного спілкування. Ефективність взаємодії суб'єктів освітнього процесу підвищитися, якщо члени сім'ї будуть включені в діяльність дитини в дитячому саду, а не залишаться лише об'єктом педагогічного впливу. Визнання пріоритету сімейного виховання вимагає нових відносин сім'ї та ЗДО. Новизна цих відносин

визначається поняттями співпраці і взаємодії. Відкритість закладу дошкільної освіти призводить до позитивних результатів усіх суб'єктів педагогічного процесу. У зв'язку з цим виникає питання про пошук ефективних форм взаємодії дошкільного закладу з родинами вихованців. Необхідні нові, сучасні, нетрадиційні форми для зближення дітей, батьків, педагогів. Необхідно залучати батьків до співпраці в питаннях розвитку дітей, зацікавити їх спільним проведенням заходів, дозвілля, які не тільки підвищують їх психолого-педагогічну грамотність, а й сприятимуть зміцненню дитячо-батьківських відносин.

Актуальність вищезазначеної теми обумовлена тим, що в умовах, коли більшість сімей стурбована вирішенням проблем економічного, а інколи й фізичного виживання, посилилася тенденція самоусунення багатьох батьків від вирішення питань виховання і розвитку дитини. Батьки, не володіючи в достатній мірі знаннями вікових та інтелектуальних особливостей розвитку дитини, часом здійснюють виховання «наосліп». Все це, звичайно, не приносить позитивних результатів.

Особлива значущість спеціальних досліджень, присвячених даній проблемі, зумовила вибір теми дослідження - ***Організація взаємодії вихователів закладів дошкільної освіти з батьками вихованців.***

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконувалося в межах науково-дослідної теми кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету «Формування професійної компетентності кадрового потенціалу дошкільної та початкової освіти у системі суспільних трансформаційних процесів».

Мета дослідження. Визначити та обґрунтувати основні методи та форми роботи закладів дошкільної освіти з батьками вихованців та дослідити їх ефективність.

Відповідно до поставленої мети дослідження було окреслено

такі завдання:

1. Розкрити вимоги держаних документів щодо участі батьків в освітньому процесі закладів дошкільної освіти.

2. Визначити сутність взаємодії дошкільного навчального закладу з сім'ями вихованців та представленість цього процесу в Базовому компоненті дошкільної освіти.

3. Дослідити стан сформованості здатності вихователів закладу дошкільної освіти та батьків до ефективної взаємодії.

4. Розробити методи та форми роботи закладу дошкільної освіти з родинами вихованців та перевірити їх ефективність.

Об'єкт дослідження – освітній процес закладу дошкільної освіти.

Предмет дослідження – методи та форми роботи закладу дошкільної освіти з батьками вихованців.

Гіпотеза дослідження. Взаємодія закладу дошкільної освіти з родинами вихованців буде ефективною за дотримання таких організаційно-педагогічних умов: забезпечення індивідуального та диференційованого підходу до роботи з батьками; підвищення рівня психолого-педагогічної компетентності батьків в питаннях виховання дітей; органічне поєднання традиційних та інноваційних форм взаємодії ЗДО з батьками.

З метою реалізації завдань дослідження, забезпечення вірогідності його результатів під час роботи використано такі теоретичні та емпіричні **методи: теоретичні** – вивчення нормативних документів і праць з актуальних проблем дошкільної освіти, критичний аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури, аналіз науково-методичного забезпечення дошкільної освіти; **емпіричні** – спостереження за тим, як відбувається освітній процес у закладі дошкільної освіти й аналіз його результатів; педагогічний експеримент; кількісний та якісний аналіз експериментальних даних.

Наукова новизна дослідження: виявлено і перевірено результативність запропонованих форм роботи щодо організації взаємодії вихователів закладів дошкільної освіти з батьками вихованців.

Практична значущість дослідження визначається тим, що розроблено рекомендації для вихователів ЗДО та батьків дітей щодо організації ефективної взаємодії.

Результати дослідження можуть бути використані в підготовці фахівців галузі дошкільної освіти в процесі викладання курсу «Дошкільна педагогіка», «Теорія та методика взаємодії ЗДО з родинами» та в післядипломній освіті педагогів дошкільного фаху.

Апробація результатів дослідження. Апробацію одержаних результатів здійснено шляхом їх оприлюднення на засіданнях кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти Херсонського державного університету та в статті «Специфіка ефективної комунікації педагогів закладів дошкільної освіти з батьками вихованців», що вийшла з друку 2021-2022 навчального року в збірці студентських наукових праць ХДУ «Магістерські студії».

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1.

Теоретичні аспекти організації взаємодії дошкільного освітнього закладу і родин вихованців

1.1. Вимоги державних документів щодо участі батьків в освітньому процесі закладів дошкільної освіти

Проблема впливу родини на розвиток дитини досліджувалася видатними педагогами та психологами Л. Божович, В. Котирло, С.Ладивір, В. Сухомлинським, Д. Ельконіним та ін. Протягом багатьох десятиліть в наукових колах мова йшла про те, що саме сім'я має величезний потенціал та унікальні можливості, щоб закласти дитині фундамент для побудови успішного та щасливого життя [36, с. 47].

Першоосновою розвитку дитини як особистості є виховання в сім'ї. В аспекті розвитку дитини батьки та суспільні заклади освіти мають рівні права та обов'язки.

Держава надає батькам здобувачів дошкільної освіти допомогу у виконанні ними своїх обов'язків, захищає їх права. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування мають поважати право батьків виховувати своїх дітей відповідно до власних релігійних і філософських переконань. Суб'єкти освітньої діяльності повинні дотримуватися певної виховної тактики під час організації освітнього процесу без порушень законних інтересів інших учасників освітнього процесу.

Батьки здобувачів освіти, відповідно до вимог ст. 55 Закону України «Про освіту» мають право: «захищати відповідно до законодавства права та законні інтереси здобувачів освіти; звертатися до закладів освіти, органів управління освітою з питань освіти; обирати заклад освіти, освітню програму, вид і форму здобуття дітьми

відповідної освіти; брати участь у громадському самоврядуванні закладу освіти, зокрема обирати і бути обраними до органів громадського самоврядування закладу освіти; завчасно отримувати інформацію про всі заплановані у закладі освіти та позапланові педагогічні, психологічні, медичні, соціологічні заходи, дослідження, обстеження, педагогічні експерименти та надавати згоду на участь у них дитини; брати участь у розробленні індивідуальної програми розвитку дитини та/або індивідуального навчального плану; отримувати інформацію про діяльність закладу освіти, результати навчання своїх дітей (дітей, законними представниками яких вони є) і результати оцінювання якості освіти у дошкільному закладі» [17].

Державний стандарт дошкільної освіти орієнтований на світові тенденції, запити українського суспільства. Він спрямований на рівність доступу дошкільної освіти для всіх дітей раннього та дошкільного віку, зокрема дітей з особливими освітніми потребами, на збереження загальнолюдських, європейських та національних освітніх традицій українського суспільства, на соціальну підтримку сім'ї та родинних стосунків, на вирішення питань професійної самореалізації та підвищення кваліфікацій працівників закладів дошкільної освіти.

Базовий компонент дошкільної освіти є державним стандартом освіти, що містить норми і положення, які визначають державні вимоги до рівня розвиненості, освіченості та вихованості дитини дошкільного віку (6 (7) років). Документ чітко визначає умови належного рівня освіти дитини старшого дошкільного віку [3].

Оновлений Базовий компонент дошкільної освіти (2021 р.) засвідчує освіту дитини як стартову платформу особистісного розвитку, як першу й обов'язкову сходинку в системі неперервної освіти. Стандарт дошкільної освіти декларує ідею солідарної відповідальності держави, громади, родини, фахівців педагогічної освіти й інших професій,

причетних до піклування, догляду та розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

Законодавчі акти вимагають дотримання вимог стосовно дітей з особливими освітніми потребами. Обов'язковим в організації освітнього процесу є урахування їхніх задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних психічних і фізичних можливостей та у тій формі, яка для кожної дитини є найбільш оптимальною (частина 2 статті 9 Закону України «Про дошкільну освіту») [18].

Вищезазначені вимоги є обов'язковими для виконання закладами дошкільної освіти незалежно від їх підпорядкування, типів і форми власності, інших форм здобуття дошкільної освіти (частина 1 ст. 22 Закону України «Про дошкільну освіту») [18].

Конституція України декларує положення про те, що виховання та розвиток дитини є конституційним обов'язком батьків або осіб, які їх замінюють. Відповідальне виконання обов'язків та виховних функцій сім'ї – предмет нагляду та контролю з боку соціальних служб в інтересах захисту дитини.

Епоха глобалізації перетворює сім'ю на важливу збалансовану інституцію розвитку особистості дитини. Сім'я виступає дієвим, генетичним, моделюючим, соціальним, комунікативним, культурним інститутом виховання, навчання і самореалізації особистості. Визначене положення засвідчує роль партнерської взаємодії психолого-педагогічних працівників закладів освіти з членами родин вихованців. З метою забезпечення необхідного рівня культури відповідального батьківства посилюється роль педагогічного просвітництва та соціально-психологічного супроводу сімей, які опинились перед численними політичними, соціальними, екологічними, духовними викликами сьогодення.

Педагогічним колективам закладів дошкільної освіти регламентовано організацію різних форм участі батьків у громадських

об'єднаннях, піклувальних радах, громадських асоціаціях. Це повинно відбуватися для забезпечення активної взаємодії між органами державної виконавчої влади в галузі освіти дітей. Особливого значення набуває психолого-педагогічне просвітництво батьків, зокрема із застосуванням інформаційних технологій, за допомогою організації дієвої роботи ресурсних центрів.

Угодою, розробленою відповідно до Положення про батьківські комітети (раду) дошкільного закладу, визначаються зміст та форми взаємодії родини та педагогічного колективу з питань освіти дитини [30].

Законодавчими документами окреслені такі батьківські обов'язки:

- виховувати у дітей повагу до гідності, прав, свобод і законних інтересів людини, законів та етичних норм, відповідальне ставлення до власного здоров'я, здоров'я оточуючих і довкілля;
- сприяти виконанню дитиною освітньої програми та досягненню дитиною передбачених результатів навчання;
- поважати гідність, права, свободи і законні інтереси дитини та інших учасників освітнього процесу;
- дбати про фізичне і психічне здоров'я дитини, сприяти розвитку її здібностей, формувати навички здорового способу життя;
- формувати у дитини культуру діалогу, культуру життя у взаєморозумінні, мирі та злагоді між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами, представниками різних політичних і релігійних поглядів та культурних традицій, різного соціального походження, сімейного та майнового стану;
- настановами та особистим прикладом утверджувати повагу до моралі та суспільних цінностей, зокрема правди, справедливості, патріотизму, гуманізму, толерантності, працелюбства;

- формувати у дітей усвідомлення необхідності додержуватися Конституції та законів України, захищати суверенітет і територіальну цілісність України;

- виховувати в дитини повагу до державної мови та державних символів України, національних, історичних, культурних цінностей України, дбайливе ставлення до історико-культурного надбання України;

- дотримуватися установчих документів, правил внутрішнього розпорядку закладу освіти, а також умов договору про надання освітніх послуг (за наявності) [18].

В оновленій програмі «Дитина» в інваріантній частині зміни окреслені в розділі «Родини вихованців і дитячий садок: єдність мети, варіативність засобів».

В ній, зокрема, зазначено, що взаємодія з батьками – напрям діяльності ЗДО, який був і залишається одним із пріоритетним із найважливіших і стратегічних. Залучити батьків як партнерів до справи виховання, розвитку і навчання дітей означає забезпечити ефективний процес самопізнання і самоствердження малят, реалізації їхнього творчого особистісного потенціалу в життєвій перспективі [14].

Взаємодія – спільна діяльність кількох суб'єктів, за якої результати дії кожного з них впливає на дії інших, що змінює загальну динаміку.

Партнерство – спільна діяльність, яка ґрунтується на рівних правах та обов'язках і спрямована на досягнення єдиної мети [13].

В Програмі «Дитина» чітко окреслені функції кожної групи партнерів.

Родина: дає дитині відчуття причетності та захищеності, первинні уявлення і знання про себе, сім'ю, оточення; відіграє пріоритетну роль у формуванні в дитини базових цінностей; є осередком соціалізації

дитини, оскільки створює умови для формування навичок самостійності (самообслуговування) і готовності брати на себе відповідальність.

Педагоги: розширюють межі соціального досвіду дітей за рахунок умов, створених у ЗДО, удосконалюють їхні вміння та навички спілкування з дорослими та однолітками; за рахунок фахової освіти розширюють вектори розвитку почуттєвої та рефлексійної культури, формують здатність до емпатії; працюють над розвитком психічних процесів дитини (мислення, мовлення, уяви, пам'яті, уваги) [14].

Взаємодія ЗДО і батьків вважають результативною за умов наявності єдиного розуміння вікових і психологічних особливостей, індивідуальності дитини; збалансованого виконання кожним своїх обов'язків; гармонії виховних впливів, єдності у виборі й дотриманні базових цінностей; позитивної динаміки в розвитку дитини та розкритті її творчого потенціалу

Участь батьків у розвитку компетентностей дитини, залучення батьків і сімей до освітнього процесу закладу дошкільної освіти утверджує позиції про те, що кожен з батьків дитини є відповідальним за її виховання, розвиток і навчання, за збереження її життя, зміцнення здоров'я, формування почуття людської гідності та усвідомленого ставлення до здорового способу життя. Законодавчими документами засвідчено положення про те, що здобуття дитиною дошкільної освіти в закладі освіти не звільняє батьків від обов'язку доглядати, піклуватися, виховувати, розвивати та навчати її.

Компетентності формуються у просторі освітніх напрямів та освітніх ліній роботи закладу дошкільної освіти через організацію педагогом основних видів діяльності дітей. Таким чином забезпечується формування життєвого досвіду як особистісного надбання дитини за підтримкою батьків в умовах родинного виховання.

1.2. Сутність взаємодії педагогів дошкільних закладів освіти з батьками дітей

Останнім часом все більшої актуальності набуває питання налагодження партнерських відносин у різних сферах суспільного життя. Ефективна взаємодія у стосунках між людьми є одним із способів конструктивного вирішення проблем, показником певного рівня особистісного та професійного зростання. Суспільне життя налаштоване на формування життєздатної, свідомої, творчої людини. Розв'язання цих завдань можливе за умови налагодження ефективної взаємодії, зокрема між педагогами, дітьми та їх батьками [1, с. 16].

Досягти успіху в будь-якій сфері сучасного життя неможливо без уміння взаємодіяти з іншими людьми. Щоб побудувати кар'єру, завести надійних друзів, влаштувати своє особисте життя, домогтися успіху повинні бути сформованими уміння та навички ефективного спілкування. Вони відкривають перед людиною нові можливості.

Комунікативна компетентність є надійним фундаментом здорових міжособистісних стосунків і професійного успіху.

Коли ми правильно і точно висловлюємо свої думки, наша позиція стає зрозумілою іншим людям. Тому, ймовірніше, що нам вдасться досягти взаєморозуміння [20].

Комунікація виконує кілька важливих функцій для життя людей, зокрема, такі:

1. Задоволення потреби у спілкуванні. Всі люди – соціальні істоти. Ми маємо потребу в інших людях так само, як у їжі, воді, даху над головою. Двоє людей можуть годинами обговорювати різні дрібниці, про які з часом навіть не згадають. Вони просто задовольняли базову потребу в людському спілкуванні.

2. Уточнення уявлення щодо себе. За допомогою комунікації ми дізнаємося, якими ми є та як люди реагують на нашу поведінку.

3. Демонстрація поваги до іншого. Зустрівши знайому людину, ми говоримо: «Як справи?», «Що нового?», «Привіт!» тощо. В такий спосіб ми показуємо, що вирізняємо цю людину з-поміж інших, тобто демонструємо повагу. Якщо нічого не говорити – ризикуємо заслужити репутацію зверхньої і нетактовної людини.

4. Розбудова стосунків. Через спілкування ми не тільки знайомимося з іншими людьми, а й встановлюємо стосунки, які можуть розвиватись і поглиблюватись, або псуватись і «заморожуватись».

5. Обмін інформацією. Частина інформації ми отримуємо через спостереження, читання, перегляд телевізора. Іншу частину – через пряме спілкування з людьми. Коли ми вирішуємо, що вдягнути або за кого голосувати на виборах, ми радимося з навколишніми. У таких випадках відбувається обмін повідомленнями, що включає передачу й отримання інформації [20].

Вербальним засобом передачі інформації є повідомлення (усне або письмове). Невербальне спілкування – це спікування без слів, за допомогою інтонації, сили голосу, темпу вимови, а також міміки, жестів, положення тіла.

«Вербальна комунікація – процес двостороннього мовного обміну інформацією. Мова – це сукупність слів і систем для їх використання, загальних для людей одного і того самого мовного співтовариства.

Невербальна комунікація – обмін невербальними сигналами, що супроводжують мовні повідомлення. Зазвичай невербальні сигнали (засоби) однаково інтерпретуються в цій культурі або цьому мовному співтоваристві» [21].

Ефективною буде вважатися комунікація, під час якої її учасники демонструють взаємоповагу. Той, хто слухає, сприймає з повідомлення саме той підтекст, який має на увазі співрозмовник. Цей процес не такий простий, адже нерідко трапляється, що зміст сформульованого повідомлення не збігається з тим, як його зрозумів інший [25].

Взаємодія дошкільних освітніх закладів з батьками – це найбільш складний аспект педагогічної діяльності фахівця. Це пояснюється такими причинами:

- низький рівень соціально-психологічної культури учасників взаємодії (батьків і вихователів), невміння спілкуватися, налагоджувати ділове і особистісне співробітництво;

- невміння батьків аналізувати власну виховну діяльність;

- нерозуміння педагогами дошкільного закладу того, що у визначенні змісту, форм і методів роботи дитячого садка з сім'єю соціальними замовниками виступає сім'я, батьки, а не дошкільний заклад;

- недостатня інформованість батьків щодо особливостей життя та діяльності дітей в дошкільному закладі, а вихователів – щодо умов виховання дитини в родині [13].

Термін «педагогічна взаємодія» як поняття в науковій літературі трактується неоднозначно.

Педагогічна взаємодія розглядається як категорія, що «відображає процеси впливу різних об'єктів один на одного, їх взаємообумовленість, взаємоперехід, зміну стану» [32].

Взаємодія – це процес впливу об'єктів один на одного, що породжує їх взаємну обумовленість і зв'язок. Це універсальна форма зміни станів об'єктів. У соціальній психології поняття «взаємодія» використовується для «характеристики дійсних міжособистісних контактів людей в процесі спільної роботи і для опису взаємних впливів, що надаються людьми один на одного в ході спільної роботи» [35].

Взаємодія міжособистісна – об'єктивні зв'язки і відносини, що існують між людьми в соціальних групах. У соціальній психології взаємодія міжособистісна використовується в двох значеннях:

- 1) для характеристики системи дійсних міжособистісних контактів людей в процесі спільної роботи;

2) для опису взаємних впливів, що відбуваються між людьми під час спільної діяльності [2, с. 4].

Взаємодія може здійснюватися у формі співпраці – це спілкування «на рівних», де нікому не належить привілей вказувати, контролювати, оцінювати. Така взаємодія є способом організації спільної діяльності, яка здійснюється на підставі соціальної перцепції і за допомогою спілкування.

Взаємодія дошкільного закладу з батьками – це складне завдання, як в організаційному, так і в психолого-педагогічному плані. Взаємодія не розвивається стихійно, її необхідно організувати. Організація – це внутрішня впорядкованість і взаємодія об'єднаних людей, що реалізують певну програму з метою спільної діяльності [32].

У дитячому садку дитина здобуває освіту, набуває вміння взаємодіяти з дітьми і дорослими, організовувати власну діяльність. Наскільки ефективно дитина буде опановувати ці навички, залежить від ставлення батьків до дошкільного закладу.

Головна мета закладу дошкільної освіти – професійно допомогти батькам у вихованні дітей, при цьому доповнюючи і забезпечуючи більш повну реалізацію виховних функцій: розвиток інтересів та потреб дитини; розподіл обов'язків і відповідальності між батьками в постійно мінливих ситуаціях виховання дітей; підтримка відкритості у взаєминах між різними поколіннями в родині; вироблення способу життя родини, формування сімейних традицій; розуміння і прийняття індивідуальності дитини, довіра і повага до неї як до унікальної особистості [16, с. 15].

Взаємодія дошкільного закладу з батьками має забезпечити: позитивний емоційний настрій педагогів дошкільного закладу та батьків на спільну роботу з виховання дітей; облік індивідуальності дитини; самостійність вибору і формування напрямків розвитку і виховання дитини; можливість реалізації єдиної програми виховання і розвитку дитини в дошкільному закладі та родині.

В процесі встановлення партнерських відносин між дошкільним закладом і батьками педагогам необхідно керуватися наступними правилами: прийняття рішення спільно з батьками і дітьми; використання знань батьків та їх здібностей для визнання за ними права брати участь у вихованні та навчанні своїх дітей; заохочення співробітництва та партнерських відносин всередині спільноти дошкільної групи, для набуття дітьми нових знань і навичок міжособистісної взаємодії; забезпечення доступу батьків до різних видів діяльності дітей, участь в житті групи і дитячого закладу.

Етапи встановлення взаємодії між дошкільним закладом і батьками:

1 етап - «перестановка акцентів». На даному етапі відбувається трансляція батькам позитивного образу дитини. Між вихователем і батьками складаються доброзичливі відносини, встановлюється співробітництво.

2 етап - трансляція батькам знань, які вони можуть застосувати в процесі виховання дитини в сім'ї (особливості спілкування дитини, спільні заняття, ігри тощо). На даному етапі вихователі використовують як традиційні методи і форми, так і творчі, якими користуються в процесі своєї педагогічної діяльності.

3 етап - ознайомлення педагога з проблемами батьків в питаннях виховання дитини. На цьому етапі провідна роль належить батькам. Вихователь при цьому займає позицію партнера

4 етап - заключний, який визначає перспективи подальшого співробітництва. На даному етапі зовнішня і внутрішня мета повинні збігатися, тобто відбувається «спільне дослідження і формування особистості дитини на основі трансформації стереотипів спілкування з нею» [33].

Одним з головних компонентів системи взаємодії з батьками є диференціація сімей за типами. Т. Поніманська наводить такі типи взаємин у родині [27, с. 377]:

Диктат – авторитарні відносини, засновані на жорсткій регламентації поведінки дитини. Домінує вплив у формі наказу і насильства, який може зіткнутися з опором дитини. Застосування батьками імперативних прямих форм організації мотиваційного процесу у дітей (наказ, вимога, примус) часто з метою задоволення потреби у владі, може приводити до протесту дитини. Отже, у дитини формуються мотиви, цінності, протилежні тим, які намагаються розвинути у неї батьки.

Опіка – прагнення задовольняти будь-які потреби дитини, обмежуючи її зусилля. У таких виховних умовах велика ймовірність того, що у дитини може сформуватися примхливість, егоїзм.

Невтручання – характеризується мінімальною участю батьків в житті дитини, наданням їй максимальної самостійності та незалежності.

Дефіцит спілкування з дорослим, байдужість батьків до повсякденного життя дитини, її бажань і думок, знижує коригувальну функцію сім'ї щодо формування свідомості у дитини. Внаслідок цього дитина стає більш вразливою до позитивного і негативного впливу засобів масової інформації, однолітків тощо.

Співпраця – зацікавленість і підтримка в справах і планах дитини, висока оцінка її здібностей, заохочення ініціативи та самостійності дитини сприяють реалізації механізму ідентифікації з батьками і формуванню у неї таких якостей особистості, які є у інших членів родини [27, с. 378].

Н. Лисенко та Н. Кирста наводять такі принципи родинного виховання [23, с. 316-317]:

1. Принцип народності, згідно з яким у вихованні необхідно керуватися певними засобами формування світогляду українського народу.

2. Принцип наступності та спадкоємності поколінь, який забезпечує взаємозв'язки поколінь. Це уможливить трансляцію родинно-побутового досвіду, моральних і духовних надбань.

3. Принцип участі в спільних трудових діях.

4. Принцип природовідповідності, що забезпечує врахування особливостей природи дитини та передбачає поступове формування якостей високоморальної людини.

5. Принцип самодіяльності, згідно з яким виховний вплив спрямовується на розвиток самостійного мислення, винахідливості, вільної діяльності.

6. Принцип реалізації педагогічної компетентності батьків, який спрямовує їх на ознайомлення із основами виховання та на дотримання єдиних з дошкільним закладом вимог [23, с. 317].

Практичний досвід доводить, що, у разі неузгодженості вимог дитячого закладу та родин вихованців, процес формування важливих для дитини умінь та навичок ускладнюється. Необхідним стає налагоджений контакт ЗДО з родинами задля якісного закріплення та усвідомлення сприйнятої дитиною інформації у дитячому садку [10, с. 3].

Дошкільний заклад повинен бути мобільною системою, перебувати в режимі розвитку, а також швидко реагувати на зміни соціального складу батьків, їх освітніх потреб і виховних запитів. Відповідно до цього повинні змінюватися форми і напрями комунікації вихователів ЗДО з родинами.

З вищезазначеного можна зробити висновок, що дослідження проблеми організації взаємодії дошкільних освітніх установ з батьками має велике значення, особливо в процесі модернізації сучасної дошкільної освіти.

1.3. Традиційні та нетрадиційні форми роботи закладів дошкільної освіти з родинами вихованців

На сьогоднішній день сформовані перевірені часом форми роботи дошкільного закладу з сім'єю, які в дошкільній педагогіці вважаються традиційними. Їх класифікація, структура, зміст, ефективність знайшли відображення в багатьох наукових і методичних джерелах. Традиційні форми діляться на наступні групи: колективні, індивідуальні, наочно-інформаційні. Приклади їх наведені в Таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Традиційні форми взаємодії ЗДО з родинами

Форми взаємодії	Приклади форм взаємодії ЗДО з родинами
Колективні	Батьківські збори (загальні, групові) – форма організованого ознайомлення батьків із завданнями, змістом і методами виховання дітей певного віку в умовах ЗДО і сім'ї. Конференції. Круглі столи. Екскурсії по ЗДО з метою ознайомлення батьків з фахівцями.
Індивідуальні	Педагогічні бесіди з батьками. Тематичні консультації (проводять фахівці). Заочні консультації – скринька (конверт) для питань батьків. Відвідування сім'ї дитини. Листування з батьками, індивідуальні пам'ятки.
Наочно-інформаційні	Інформація в «Куточках для батьків», тематичні папки-пересувки, виставки дитячих робіт; реклама книг, публікацій у періодиці.

Коллективні форми передбачають роботу з родинами вихованців дошкільного закладу (групи). Це заходи, в яких задіяні педагоги і представники сімей.

До колективних форм можна віднести батьківські збори: групові проводяться 3-4 рази на рік та загальні, в яких беруть участь всі батьки ЗДО на початку та наприкінці навчального року. Також групові конференції, консультації, «Круглі столи» тощо.

Групові батьківські збори – це ефективна форма взаємодії вихователів ЗДО з родинами вихованців. В результаті відбувається ознайомлення із завданнями, змістом і методами виховання дітей певного віку в умовах дитячого саду і сім'ї. Тематика зборів може бути різноманітною, проте обов'язково враховувати побажання батьків.

Традиційно порядок денний батьківських зборів може включати в себе виступ фахівця, потім передбачається обговорення теми або проблемних питань.

Індивідуальна форма – це доступна форма встановлення зв'язку з сім'єю. Вона служить для диференційованої роботи з батьками вихованців. До цієї форми відносяться бесіди з батьками, консультації, спрямовані на їх педагогічну освіту. Педагогічна бесіда може бути як самостійною формою, так і використовуватися в поєднанні з іншими, наприклад, вона може бути включена в збори, у відвідування сім'ї.

Педагогічна бесіда відбувається для обміну думками з того чи іншого питання. Необхідна активна участь в цьому процесі як вихователів, так і батьків. Вона виникає з ініціативи як батьків так і педагога. Педагог продумує, з якими питаннями звернутися до батьків, чітко формулює тему і просить їх продумати питання, з якими б вони хотіли звернутися до фахівців.

Плануючи тематику бесід, треба прагнути до охоплення всіх сторін виховання. По закінченню бесіди батьки повинні отримати нову інформацію з питань навчання і виховання дитини дошкільного віку.

Консультації організовуються з метою надання відповідей на питання, які цікавлять батьків. Частина консультації присвячується труднощам у вихованні дітей. Вони можуть проводитися фахівцями з загальних і спеціальних питань, наприклад, розвитку пізнавальної активності дитини, вікових психологічних особливостей дитини певного вікового періоду тощо.

Окрему групу становлять наочно-інформаційні форми. Вони грають роль опосередкованого спілкування педагогів та батьків. До цих форм можна віднести батьківські куточки, тематичні виставки, стенди, ширми, папки-пересувки. Вони укладаються з метою ознайомлення батьків з умовами, завданнями, змістом і методами виховання дітей. Це попереджує поверхневе судження про роль дитячого садка.

Особливою популярністю користуються нетрадиційні форми спілкування з родинами вихованців, які спрямовані на встановлення неформальних контактів, максимального залучення їх до подій і справ дитячого садка. Батьки при цьому більше пізнають свою дитину, адже бачать її в іншій, новій для себе обстановці, а також зближуються з педагогами.

Нетрадиційні форми роботи – це нові форми роботи, які допомагають налагодити контакти з родинами у вихованні та навчанні їх дітей.

Вже розроблено та апробовано велике різноманіття нетрадиційних форм, оскільки змінилися принципи, що дозволяють вибудовувати ефективне спілкування педагогів з батьками. Воно полягає у діалозі, відкритості, щирості, відмові від критики і оцінки партнера по спілкуванню. Професійна майстерність вихователя проявляється в умінні зацікавити батьків темою та змістом спілкування, показати значимість контактів для розвитку дитини [22, с. 46].

В Таблиці 1.2. представлені інноваційні форми взаємодії ЗДО з родинами [26].

Таблиця 1. 2

Інноваційні форми взаємодії ЗДО з родинами вихованців

Назва	Мета	Форма
Інформаційно-аналітичні	Виявлення інтересів, потреб, запитів батьків, рівня їх педагогічної грамотності	Проведення соціологічних зрізів, опитувань «Скринька довіри», індивідуальні блокноти
Інформаційно-просвітницькі	Ознайомлення батьків з роботою дошкільного закладу, особливостями виховання в ньому дітей. Формування в батьків знань про виховання і розвиток дітей	Інформаційні проспекти для батьків, альманахи, журнали та газети, що готуються для батьків, Дні (тижні) відкритих дверей, відкриті перегляди занять та інших видів діяльності дітей, випуск міні-газет, організація міні-бібліотек
Розважальні	Встановлення емоційного контакту між педагогами, батьками, дітьми	Родинні свята, виставки робіт батьків і дітей, гуртки та секції, клуби («Тато, мама і я – щаслива сім'я», «Клуб свідомого батьківства»), інтерактивні семінари та практикуми
Пізнавальні	Знайомство батьків з віковими і психологічними особливостями дітей дошкільного віку. Формування у батьків практичних навичок виховання дітей	Семінари-практикуми, тренінги, проведення зборів, консультацій в нетрадиційній формі, педагогічний брифінг, педагогічна вітальня, усні педагогічні журнали, ігри педагогічного змісту, педагогічна бібліотека для батьків, дослідницько-проектні, рольові, імітаційні та ділові ігри

За останні роки вченими і практиками запропоновано досить багато яскравих і цікавих форм роботи з батьками. Керівникам ЗДО й вихователям необхідно проводити аналіз (самоаналіз) ефективності (кількісний і якісний) заходів, які проводяться фахівцями дитячого садка. Для того, щоб визначити ефективність взаємодії з батьками, можна використовувати опитування, узагальнення відгуків, оціночні листи, експрес-діагностику та інші методи відразу після проведення того чи іншого заходу.

Про ефективно проведену роботу свідчать:

- прояв у батьків інтересу до змісту освітнього процесу з дітьми;
- відповіді на запитання батьків ними самими; наведення прикладів з власного досвіду;
- збільшення кількості питань до педагога, що стосуються особистості дитини, її внутрішнього світу;
- прагнення дорослих до індивідуальних контактів з вихователем;
- роздум батьків про правильність використання тих чи інших методів виховання;
- підвищення їх активності при аналізі педагогічних ситуацій, вирішення задач і обговорення дискусійних питань [5, с. 27].

Дитячий заклад повинен стати відкритою системою, для того, щоб перейти до нових форм відносин батьків і педагогів.

Формування батьківської компетентності, яка передбачає інтегрування різних аспектів особистого батьківського досвіду: когнітивного, емоційного, сенсорного, комунікативного, рефлексивного тощо.

Отже, якщо вихователь правильно використовує різні форми взаємодії з батьками, досягатиметься результат – залучення родин в освітню діяльність, вони вчаться ефективно взаємодіяти з власною дитиною.

РОЗДІЛ 2.

Експериментальна перевірка ефективності розроблених форм роботи щодо організації взаємодії закладів дошкільної освіти з батьками вихованців

2.1. Стан сформованості здатності до взаємодії у вихователів дошкільного закладу та батьків

Метою експериментально-дослідницької роботи було визначення рівня сформованості здатності до взаємодії у педагогів-практиків закладу дошкільної освіти № 60 Херсонської міської ради та у членів родин вихованців.

На констатувальному етапі експерименту було здійснено анкетування, проведено бесіди та використано тест-опитувальник організаторських і комунікативних здібностей педагога (за Федоришиним).

Питання, на які повинні були відповісти вихователі закладу дошкільної освіти стосувалися співпраці з родинами: визначання поняття «сім'я», стилів виховання у родині, педагогічної культури батьків, психологічного клімату сім'ї. В авторській анкеті визначено питання щодо функцій педагога у педагогізації батьків; принципів та етапів взаємодії; критеріїв розвитку педагогічної культури батьків та ін.

Результати опитування показали, що вихователі мають певну обізнанність з даної сфери педагогічної діяльності. Високий рівень продемонстрували 15 % респондентів, середній – 45%, низький – 40%.

Отримані результати пояснюються тим, що педагоги-практики мають досвід професійної діяльності, 32% нещодавно закінчили навчання в закладах вищої освіти та усвідомили інформацію під час вивчення навчальних дисциплін «Педагогіка загальна», «Педагогіка дошкільна», «Теорія і методика співпраці ЗДО з родинами».

Для отримання об'єктивної інформації щодо предмету дослідження були проведені бесіди з вихователями. В результаті проведеної роботи було уточнено отримані під час анкетування дані та визначено рівень наявних теоретичних знань опитуваних щодо організації взаємодії з батьками вихованців.

Проаналізуємо результати опитування педагогів (Додаток А.) та батьків вихованців ЗДО (Додаток Б.).

До констатувального етапу експерименту було залучено педагогів закладу дошкільної освіти № 60 Херсонської міської ради (18 осіб) та 37 представників родин вихованців.

Питання анкет стосувалися здатності вихователів до рефлексії та самооцінки своєї взаємодії з батьками дітей. Відповіді дали змогу визначити, як конкретний педагог оцінює свою здатність впливати на педагогічну культуру батьків, має навички емоційного самоконтролю у разі виникнення непередбачуваних ситуацій у спілкуванні з батьками, наскільки володіє вміннями залучати батьків до оформлення групових приміщень та території садочку, коректно доносити до батьків інформацію щодо проблем у вихованні дитини, які необхідно обов'язково розв'язати.

Особливе значення було приділено питанням щодо перспективного та календарного планування роботи з сім'ями вихованців, яке здійснюється як на весь навчальний рік, так і на конкретний місяць.

Педагоги-практики мали змогу представити власний досвід колективної, групової та індивідуальної взаємодії з батьками.

Оцінили свою роботу на високому рівні 5 вихователів ЗДО, 10 осіб зазначили, що їм не завжди вдається реалізувати заходи щодо взаємодії з батьками дітей, 3 респонденти дали відповідь «не володію такими вміннями». Також учасники експерименту були залучені до

дослідження комунікативних та організаторських схильностей (за Федорішиним) (Додаток В.)

Комунікативні та організаторські схильності – важливий компонент та передумова розвитку здібностей у тих видах діяльності, які пов'язані зі спілкуванням з людьми, з організацією колективної роботи. Вони є важливою ланкою у розвитку педагогічних здібностей.

Бажання бути учасником ефективного спілкування з людьми залежить і від змісту відповідних форм активності, і від типологічних особливостей самої особистості. В основному вони визначаються суб'єктивною цінністю та значущістю для людини майбутніх результатів її активності та ставлення до тих, з ким вона взаємодіє. З метою з'ясування вищезазначених показників використано тест-опитувальник організаторських і комунікативних здібностей педагога за Федорішиним [25].

Після проведеної роботи результати виявилися такі.

Оцінку «1» отримали 2 вихователя. Ці показники стосуються людей з низьким проявом комунікативних та організаторських схильностей.

Ті, у кого рівень нижче середнього, отримали оцінку «2» - люди, які не прагнуть спілкування, у незнайомій обстановці та компанії почувуються некомфортно, намагаються більше часу проводити наодинці, дуже вибірково ставляться до нових контактів, почувуються невпевнено під час публічних виступів. Вони не виявляють ініціативи та уникають прийняття самостійних рішень та в основному діють за вказівками керівництва. Таких визначено 3 особи.

Достатньо часто зазначені схильності з'являються під час видів діяльності та спілкування, при яких спочатку людині байдужі думки та погляди інших, проте, по мірі включення в них, ці показники стають значущими. Необхідно докладати власні зусилля для подолання комунікативних бар'єрів..

Оцінку «3» отримали ті педагоги, хто має середній рівень прояву комунікативних та організаторських здібностей. Вони впевнено контактують з іншими людьми, мають широке коло знайомств, можуть впевнено висловити свою думку, проте потенціал їх не характеризується високою стійкістю. 4 вихователя оцінені на «3».

В педагогічному колективі 6 осіб отримали оцінку «4». Ця група продемонструвала досить високий рівень комунікативних та організаторських схильностей. Представники вищезазначеної групи впевнено поведуться у нових для спілкування ситуаціях, відкриті для нових знайомств, активні в різних видах професійної та особистої діяльності, здатні самостійно приймати рішення.

Найвищий бал притаманний людям з постійною потребою у комунікативній та організаторській діяльності. Ці педагоги швидко та впевнено орієнтуються у непередбачуваних ситуаціях, вільно та впевнено поведуться у новому оточенні. Це активні та ініціативні працівники закладу, які із задоволенням беруться за нові справи, є організаторами різних заходів. Такі характеристики мають 3 педагоги.

В результаті аналізу відповідей можна констатувати, що існує потреба у опануванні інноваційними формами роботи з батьками. На особливу увагу заслуговує питання взаємодії з родинами в умовах дистанційної освіти.

До опитуванні було залучено 37 представники родин вихованців

Батьками запропоновано було дати відповіді на питання двох анкет (Додаток Б.). Після того, як було проаналізовано відповіді респондентів, можна сформулювати такі висновки.

Уцілому усіх батьків влаштовує взаємодія із закладом дошкільної освіти. Оцінка відносин – доброзичливі, що засвідчує професійний рівень у діяльності вихователів. Серед побажань щодо виховання особистісних якостей було названо: самостійність (8 родини), доброту та

милосердя (6 родин), комунікабельність (26 родини), працелюбність (7 родин).

На питання «Назвіть, до участі у яких заходах в діяльності ЗДО Ви готові» зафіксовані такі відповіді: залучення до підготовки святкових ранків, організації подорожей та екскурсій, сімейних спортивних змагань (15 родин); відвідування занять із подальшим обговоренням (22 родини).

Відповіді на питання «До чого повинен підготувати дитину дошкільний заклад?» такі: «До життя відповідно до загальних норм моралі», «До бережливого ставлення до свого здоров'я», «До успішного навчання у школі».

Результати опитування щодо формату взаємодії із ЗДО: членство у батьківському комітеті (22 родини); співорганізатор окремих заходів (6 родин); певне фінансування окремих сфер діяльності ЗДО (9 родин).

Чотири родини виявили бажання керувати гуртковою роботою або поділитися своїми творчими вміннями із дітьми та педагогами.

У вихованні своєї дитини батьки назвали такі труднощі: недостатня обізнаність із віковими особливостями дитини (8 родин), обмеженість часу для спілкування з дитиною (20 родин), відсутність досвіду виховання дитини (9 родин).

Представники семей відверто відповіли на питання «Чи завжди у Вашій родині дотримується єдність підходів до виховання?»: «інколи не співпадають погляди на виховання», «не завжди». Лише 12 відповідей «у більшості випадків дотримується» (32 % від загальної кількості респондентів).

Батьки назвали такі методи виховання, які використовують у спілкуванні із дітьми: заохочення, нефізичне покарання, залучення до спільної діяльності, пояснення, особистий приклад, обговорення ситуацій. Жодна родина не вказала метод переконання, доступне дитині доручення та аналіз його виконання.

На питання «Якби Ви були керівником або педагогом ЗДО, щоб Ви додатково врахували у своїй професійній діяльності?» учасники опитування відповіли таким чином: дотримуватися кращого фінансування ЗДО (17 родин), підвищити вимогливість до педагогів щодо їх професійних компетентностей (12 родин), дотримуватися заходів щодо батьків, які не виконують свої обов'язки (10 родин).

Щодо формування базових якостей дошкільників висловлено такі побажання: працелюбність (8 родин) відповідальність (22 родини), міжособистісна злагода (7 родин). 64 % представників сімей вважають взаємодію з педагогами та фахівцями з виховання дошкільників необхідною. Решта 36% висловили думку, що взаємодія з педагогами не є обов'язковою. Відповіді на більшість питань можна отримати через інтернет-ресурси. Серед переліку тем, що потребують особливої уваги у вихованні дітей дошкільного віку, визначено «Дитячі страхи», «Шкідливі звички дошкільників», «Користь та шкода комп'ютерних ігор».

Аналіз проведеної роботи з батьками засвідчив, що існують ситуації, що викликають невдоволення з їх сторони. Зокрема, це конкретні результати навчальної діяльності дітей старшого дошкільного віку. Це пояснюється хвилюванням батьків з приводу готовності дітей до навчання у Новій українській школі (особливо у форматі дистанційної освіти). Представники окремих сімей не вважають важливою обізнаність із віковими особливостями дошкільників. Де-які батьки хотіли б більшої уваги з боку вихователів до своєї дитини. Є родини, яких не задовольняють навчальні досягнення їх дітей. Батьки не завжди розділяють вимоги санітарно-епідеміологічного характеру. Лише кілька представників родин бажали б змінити вихователя групи, яку відвідує їх дитина.

Всього 5 сімей виявили бажання здійснювати благодійну діяльністю щодо людей з особливими потребами. Серед причин вказано

брак часу та велику відповідальність такої діяльності. Відповіді батьків на питання «Головна місія дошкільного закладу» були такими: «формування готовності до шкільного навчання» та «комфортне самопочуття у соціумі». Сформульовано побажання, щоб педагоги більше уваги приділяли формуванню емпатійності та чуйності дітей.

Таким чином, наліз опитування підтвердив припущення, що взаємодія з батьками є одним з найбільш проблемних сфер професійної діяльності вихователя закладу дошкільної освіти. Умови адаптаційного карантину під час організації освітнього процесу суттєво впливають на напруження та певні складнощі з боку як педагогів, так і батьків. Мають місце непорозуміння та різного рівня конфліктні ситуації.

Рівні сформованості здатності вихователів та батьків до взаємодії представлено в Таблиці 2.1.

Таблиця 2. 1.

Рівні сформованості здатності вихователів та батьків до взаємодії на констатувальному етапі експерименту, в %

Рівень Показники	Високий		Середній		Низький	
	вихователі	батьки	вихователі	батьки	вихователі	батьки
	15	5	45	35	40	60
Всього	10 %		40%		50%	

Після проведення опитування та анкетування було визначено, що загальні показники сформованості здатності до взаємодії у вихователів та батьків такі: високий рівень – 10%, середній – 40%, низький – 50%.

Аналіз проведеної на констатувальному етапі дослідження роботи виявив організаційно-педагогічні умови усвідомлення педагогом необхідності ефективної взаємодії з родинами вихованців: забезпечення індивідуального та диференційованого підходу до роботи з батьками; підвищення рівня психолого-педагогічної компетентності батьків в питаннях виховання дітей; органічне поєднання традиційних та

інноваційних форм взаємодії ЗДО з батьками. Саме від їх дотримання залежатиме ефективна взаємодія закладу дошкільної освіти з родинами вихованців.

2.2. Методи та форми роботи вихователів ЗДО з батьками вихованців

Результати констатувального етапу експерименту були враховані у виборі форм, методів та засобів формування у вихователів ЗДО та батьків здатності до взаємодії.

Розпочнемо із ситуації, що потребує наразі пріоритетної уваги – освітній процес, я в якому має місце дистанційне навчання та виховання дітей.

В умовах епідеміологічної ситуації не залишилося жодної сфери діяльності, яку б не торкнулися зміни. Освіта не залишилася осторонь. Вона вийшла на новий формат взаємодії всіх членів цього процесу. Перебудовуватися доводиться системі дошкільної освіти. Освітній процес в онлайн-режимі – це дистанційне навчання, альтернативна форма освіти, в рамках якої забезпечується продовження освітнього процесу в карантинних умовах за допомогою різних інструментів дистанційної комунікації. В умовах, що склалися, діяльність педагога переформатується, змінюються основні форми взаємодії з дітьми та батьками на дистанційний режим.

Під дистанційними освітніми технологіями розуміються «освітні технології, реалізовані в основному із застосуванням інформаційних і телекомунікаційних технологій при опосередкованому (на відстані) або в повному обсязі опосередкованому взаємодії того, хто навчається і педагогічного працівника» [18].

Дистанційна освіта – це контент, який надається закладами дошкільної освіти батькам своїх вихованців. Саме батьки вирішують, коли скористуватися в зручний для них та їх дітей час підготовлені відео

та аудіо матеріали. Це можуть бути дидактичні ігри, тексти казок, вірші, варіанти простих дослідів, приклади різних видів діяльності. Батьки та вихователі повинні рахуватися із психофізіологічним та емоційним станом малюків [28, с. 21].

Дистанційною формою освітнього процесу передбачається використання технологій, обраних батьками спільно з вихователем, беручи до уваги наявність доступу до них. Батьки не завжди розуміють, чим зайняти своїх дітей і часто залишають їх один на один з телевізором або комп'ютером. Дистанційне навчання дозволяє батькам, за допомогою педагогів, ефективно і грамотно організувати діяльність дітей вдома. Це дозволить дітям не нудьгувати та провести з користю час вдома, отримати більше уваги, любові та спілкування з боку самих близьких людей, а батькам це допоможе краще пізнати своїх дітей: їх інтереси, потреби, бажання та здібності.

Кожна установа дошкільної освіти та педагоги визначають для себе ресурси дистанційного спілкування з дітьми та їх батьками в процесі навчання (Vk, Messenger, Viber, Facebook, Skype, Zoom тощо).

У відповідності до технічних можливостей визначається набір електронних ресурсів і додатків. Основна умова – наявність ПК, телефону (або інших форм зв'язку) і доступу до інтернету. Батьки можуть скористатися будь-яким пристроєм з функцією підключення до інтернету (телефон, планшет, ноутбук, ПК). Педагогу краще мати персональний комп'ютер або ноутбук з виходом в інтернет, але можна користуватися і телефоном, якого буде достатньо, щоб створювати і використовувати найпростіші, доступні для дошкільників, ресурси і завдання; надавати батькам текстові, відео або аудіо консультації, організувати зворотний зв'язок. Месенджери Viber, WhatsApp, Telegram використовуються для безпосереднього спілкування педагогів і батьків, обговорення питань навчання дітей індивідуально або у відкритому просторі. В них учасники можуть обмінюватися фото-,

відео-, аудіоматеріалами, задавати питання, коментувати інформацію. Вихователь безпосередньо може ознайомити представників родин з планами та змістом роботи, рекомендувати посилання для самостійного вивчення тієї чи іншої теми, інформувати про майбутні заходи: свята, конкурси, акції, семінари тощо.

Єдина електронна пошта групи є універсальним і інтерактивним засобом зв'язку. Батькам не потрібно більше переписувати рекомендації. В разі хвороби або пропуску з різних причин не втрачається зв'язок між сім'єю та дитячим закладом. Це зручно, оскільки працює зворотний зв'язок, будь-який представник родини дитини має можливість задати питання в письмовій формі, отримати он-лайн рекомендацію, уточнити інформацію з будь-якого питання, призначити час консультації в разі, якщо це необхідно.

Важливо не забувати про правила коректного спілкування в соцмережах. Одна з небезпек соціальних мереж – упевненість у тому, що будь-яка віртуальна дія може залишатися без наслідків, що коментар або підпис можна виправити або стерти. Педагогам ЗДО слід коректно нагадати батькам про стандарти поведінки, толерантність, про те, що інтернетом користуються також й інші люди. Тому будь-яка інформація потребує перевірки на достовірність та повинна відповідати певним нормам етики [7, с. 51].

У роботі вихователя можуть виникати непередбачувані або конфліктні ситуації з батьками дітей. Це явище можна пояснити різними поглядами на виховання, віком, освітою, внутрішніми особистими переконаннями учасників освітнього процесу. Проте необхідно досягати порозуміння та консенсусу. При спілкуванні з представниками родин вихователям варто діяти коректно, ставити уточнюючі запитання щодо подій, які схвилювали їх. Рекомендується вести розмову в такому форматі, щоб думки та погляди мали узгодженість. Адже у кожної людини є свої причини для поведінки. Варто керуватися принципом

«Знайдіть причину і ви отримаєте ключ, який дасть змогу зрозуміти мотиви дій людини, визначити її особисті якості» [6, с. 547].

Якщо батьки налаштовані агресивно та у відповідь отримують також негативну реакцію педагогів, ситуація може загостритися. Це впливає на емоційний стан дитини, яка може і не бути свідком непорозуміння, проте відчуватиме наслідки конфлікту. Педагогам закладу освіти треба пам'ятати, що батьки дітей можуть бути дуже вразливі, якщо у розмові мають місце натяки на їх некомпетентність. Вони зазвичай починають активно захищати свою позицію. Це може мати вигляд відмови від співпраці або як спростування пропозицій вихователів. Аби уникнути такої ситуації, вихователям необхідно спрямувати конфлікт в русло конструктивної бесіди, знизити рівень тривоги батьків, підтримати їх авторитет та наполегливо формувати партнерські стосунки [8, с. 31].

Ефективними формами взаємодії з батьками можуть стати підготовлені вихователями інформаційні буклети, газети з педагогічними завданнями, пересувні брошури-рекомендації тощо. Ці матеріали стимулюють активність батьків, їх прагнення до набуття педагогічної компетентності, усвідомлення важливих аспектів виховання дітей. Користуються популярністю підготовлені вихователями для батьків відео-заняття, записи режимних моментів, різних форм дитячої діяльності (ігрової, трудової, пізнавальної тощо) [5, с. 270].

Ще однією актуальною темою є співпраця педагогів та батьків в аспекті запобігання ранньої шкільної дезадаптація. Адже причиною її виникнення зазвичай є неадекватна оцінка діяльності вихователів і батьків, як наслідок – неадекватна самооцінка дитини. Інформація, яку дитина отримує від дорослих, або дає їм впевненість в собі та забезпечує вироблення позитивної самооцінки, або призводить до невротичних реакцій та пониження мотивації до шкільного життя.

Взаємодія закладу дошкільної освіти з батьками старших дошкільників посідає важливе місце в структурі заходів підготовки до навчання в школі. У тісній співпраці педагогів, психологів, педіатрів, логопедів та інших фахівців з батьками можна досягнути позитивного ефекту психо-профілактичної роботи [37, с. 47].

З метою підвищення педагогічної культури батьків педагогам закладів дошкільної освіти варто використовувати інтерактивні методи та форми співпраці. Ефективним може стати залучення батьків до спільної з дітьми ігрової діяльності. Така форма роботи допомагає членам родин переключити увагу з своїх виробничих проблем та «повернутися у дитинство». Завдяки спільним з дітьми іграм дорослі дарують дитині теплі емоції та налагоджують позитивний мікроклімат в родині [24, с. 38].

На тематичних зустрічах з батьками «Абетка спілкування» використовуються методи, що базуються на практичній діяльності: психологічні етюди, перевтілення в певний образ; моделювання ситуацій спілкування; розгляд та обговорення власноруч виготовлених робіт та фотографій; практичні види діяльності – нетрадиційні техніки малювання, ліплення, паперопластики тощо [4, с. 37].

Отже, результативна взаємодія педагогічного колективу закладу дошкільної освіти з батьками вихованців створює сприятливі умови для повноцінного розвитку дитини.

2.3. Аналіз результатів дослідження

Розкриємо використані під час формувального етапу експерименту форми роботи з батьками та проаналізуємо їх ефективність.

Для організації освітнього процесу в дистанційному режимі та спілкування з родині вихованців дошкільного закладу було розроблено комплекс дидактичних ігор та творчих завдань з використанням презентацій в Power Point. Мультимедійні елементи

сприяють кращому сприйняттю і запам'ятовуванню матеріалу, отже, розширюють комунікаційні можливості при дистанційному навчанні.

Було використано такі форми взаємодії з батьками: тематичні відеоконсультації в YouTube; відеозаписи тематичних майстер-класів в Фейсбуці; онлайн-консультації і майстер-класи в Фесбук і skype; консультаційні матеріали та рекомендації на сторінках сайту дитячого садка.

Представимо, як проводилася робота з використанням сайту закладу дошкільної освіти. На ньому відображена вся адміністративна і правова інформація дитячого саду (статут, ліцензія, правила прийому, список співробітників, розклад роботи, оголошення з поточних питань, фотозвіти про організацію заходів тощо).

Крім того, сайт містить інформацію для батьків, що привертає увагу батьків, сприяє створенню відкритого простору взаємодії фахівців і родин вихованців.

Наступна форма дистанційного спілкування з батьками – телеконференції. Дистанційні телеконференції можуть проводитися як в режимі реального часу, так і за допомогою електронного листування.

Особливості ведення дистанційної конференції в режимі реального часу (Chat) обумовлені необхідністю її попередньої підготовки. Готуючись до дистанційної конференції, вихователь пропонує учасникам заздалегідь написати свої питання по заявленим темам. Під час електронної дискусії попередньо написані ключові фрази допомагають координатору оперативно вести діалог, не витрачаючи зайвого часу на набір тексту.

У дистанційній конференції, що проводилася за допомогою електронної пошти, є суттєва перевага перед бесідою в реальному часі – більший період часу, який мають учасники на обдумування своїх питань, відповідей та коментарів. Це дозволяє підготувати свою відповідь, привести її у відповідність із заданими вимогами.

Форма роботи – дистанційні батьківські збори проходила в блозі. Важливо відзначити, що проведення дистанційних батьківських зборів суттєво підвищує мотивацію батьків до спілкування між собою і з педагогами дошкільного закладу. Також при дистанційній взаємодії активно було використано СМС розсилки. Це ще одна форма постійної оперативної взаємодії вихователів і батьків, що надає додаткові можливості в роботі. Смс-інформування дозволяє швидко оповістити батьків про важливі події, що потребують зворотної реакції, а саме: оповіщення батьків про заходи для них та дітей; поздоровлення зі святами.

Вдалою формою роботи з батьками, на наш погляд, стала започаткована газета групи «Ми та наші малюки». Газета «виходила» з певною періодичністю. Зміст її визначався освітньої темою тижня. Наприклад, якщо тема тижня «Народні традиції», то в газеті батькам було запропоновано такі матеріали: поради щодо організації сімейного свята, цікаві факти про народні традиції, інформацію про зміст діяльності вихователів з дітьми протягом тематичного тижня, фотоколажі.

Газета групи містила наступні розділи:

1. «Вітальна колонка» - розміщено вступне слово, присвячене темі номера, звернення та оголошення для батьків, актуальна інформація.
2. «Навчання і виховання» - розміщено статті, підготовлені вихователями та фахівцями дитячого закладу, інформацію про програми і технології, напрямки розвитку, інноваційну діяльність педагогів.
3. «Новини групи» - містила інформацію про щоденні події групи.
4. «Увага! Конкурс!» - містила інформацію для батьків про конкурси фотографій, творчих робіт, художньо-естетичних виробів, підведення підсумків.
5. «Смішарики» - у рубриці публікувалися дитячі анекдоти, жарти, висловлювання дітей.

Ми вважаємо, що такі форми роботи з батьками допомагають будувати довірчі та партнерські відносини в системі «педагог-батьки», розширюють можливості родин на отримання якісної освіти.

Особливу увагу педагоги ЗДО надавали отриманню від батьків інформації про індивідуальні особливості дітей, а також про традиції, звички та стиль спілкування в кожній окремій родині.

Для цього педагогами було розроблено таку форму роботи, як оформлення «Листів до батьків». Такі пам'ятки було роздані членам сімей вихованців. Приклад оформлення такої листівки-пам'ятки наведено у Додатку Г.

Цікавою виявилася така форма роботи з батьками, як залучення батьків до тематичних занять. Членам родин запропонували намалювати «Долоньку своєї родини», її символічну емблему, виготовити родинне дерево. Такі тематичні заняття за участю батьків були проведені у різних вікових групах. Найцікавіші результати були оприлюднені. Шляхом інтернет-голосування обрано переможців у кожній віковій групі. Після відбору представників родин вихователь разом із родиною – переможцем готували творче представлення своєї групи на святі «Пишаюся своєю родиною». Інші батьки були активними учасниками та вболівальниками. Завдяки цьому було досягнуто взаємодію не тільки вихователів із родинами, а й різних сімей між собою.

В роботі з батьками було використано програму психотерапевта Томаса Гордона «Тренінг ефективності батьків» [9, с. 5].

Метою програми є досягнення ефективного впливу на процес самоототожнення батьків з «моделлю демократичних взаємин». Педагог та психотерапевт Т. Гордон з'ясував, що причина невдоволеності батьків взаєминами з дітьми полягає в їх нездатності розв'язувати власні проблеми та проблеми з дітьми. Автором запропоновано певні кроки у подоланні цих проблем. А саме: відвертість та щирість у спілкуванні; вироблення здатності не оцінювати свою дитину як особистість, а

висловлюватися щодо неї в контексті конкретних фактів; врахування під час спілкування захисних реакцій на завищені або несправедливі вимоги; запобігання авторитарного ставленню до дитини.

Соціальна впевненість або невпевненість дитини формується у взаємодії з найближчим оточенням, дорослим важливо пам'ятати, що кожна дитина – особистість з власним баченням світу і правом на свою думку та її втілення [34, с. 21].

З метою контролю та корекції внутрішнього стану вихователів та батьків створено спільний стенд «Дзеркало настрою». Зранку усі бажаючі могли вказати різнокольоровими маркерами своє емоційне налаштування. Настрій дорослих позначається і на малюках. Щоб змінити ситуацію на краще, діти на заняттях з художньо-естетичної діяльності готували символічні сюрпризи та подарунки батькам та вихователям, ввечері ділилися з батьками своїми успіхами та досягненнями. Якщо позитивні зміни у настрої відбулися, на стенді «Дзеркало настрою» міняються позначки.

На формувальному етапі експерименту було започатковано ще одну форму спільної роботи – сімейний туризм. Взагалі туризм є потужним чинником фізичного та психологічного оздоровлення дітей дошкільного віку. Походи у природу та екскурсії по визначним місцям, пов'язаним з історією рідного краю, позитивно впливають на розширення горизонтів знань, сповнюють всіх учасників радісними емоціями [39, с. 42].

Нами започатковано походи вихідного дня за участю батьків. Неодноразово організовувалися виїзні походи на цілий день. Співпраця педагогічного колективу з батьками розпочиналася напередодні. Разом з батьками обговорювався маршрут, обирався вид транспорту. За кілька днів було організовано зустріч із «досвідченим туристом» (одним із батьків), під час якої учасники вчилися збирати рюкзак, ставити намет, користуватися компасом та мапою. Для дітей окремо готувалися сумки-

планшети для альбому та олівців, виготовлялися рамки для фотоколажів тощо. Були виготовлені та розповсюджені картки із правилами безпечної поведінки у природі, фотографії їстівних та неїстівних ягід і грибів. Під час підготовчої роботи окремі родини отримали завдання підготуватися до тематичних повідомлень щодо місць та пам'ятників, які заплановано відвідати. Такі міні-екскурсійні виступи зробили подорож цікавою та пізнавальною. Батьки із натхненням готувалися до своїх повідомлень, продумували, як їм долучити до цієї роботи своїх дітей. Після заходу готувався «Звіт про похід вихідного дня». Це були фотографії, спогади, описи цікавих ситуацій, гербарії, зібрані лікарські рослини, поробки із природних матеріалів тощо.

Як з'ясувалося під час попереднього опитування батьків, темою, що викликає особливе занепокоєння батьків є шкідливі звички дітей. До участі у взаємодії було залучено психолога закладу дошкільної освіти. Нею було проведено серію психологічних консультацій з тем «Як реагувати на шкідливу звичку дитини», «Як допомогти дитині позбутися шкідливих звичок», «Проблеми у спілкуванні батьків та дітей дошкільного віку». Для представників сімей вихованців організовано тренінги щодо реагування на негативні прояви у поведінці дітей. Також для них укладено «Порадник для батьків», оформлено методичний куточок з підбіркою відповідної літератури. Відбулася презентація книги Наталії Чуб «Довідник для батьків дошкільників. Психологія дитини від А до Я» [40].

Традиційними стали батьківські збори у формі «Педагогічного чаювання». Напередодні батькам через дітей передавалися запрошення, у них вказувалися питання, які обговорюватимуться. Зустріч починалася із самопрезентації вихователів, щоб батьки познайомилися із тими, хто долучений до виховання їх дітей. Потім представлялися вікові особливості дітей певної групи, погляди сучасних педагогів та науковців на них. Наступний крок – представники сімей об'єднувалися у групи по

3-4 особи. Це допомогло людям ближче познайомитися та налагодити стосунки. Кожна група мала змогу висловитися та долучитися до обговорення педагогічних ситуацій та цікавих тем. Потім батькам пропонувався перегляд відео-роліків різних форм діяльності дітей.

Наприкінці озвучувалися тема та формат наступної колективної зустрічі. Окремі питання залишалися неповністю розкритими, щоб у присутніх виникало бажання зустрітися ще раз. Завершувалися збори маленьким педагогічним сюрпризом. Кожна родина отримувала малюнок мрії своєї дитини. Ці роботи готувалися дітьми напередодні та трималися в секреті від батьків. Такі батьківські збори стали засобом встановлення тісних взаємин між колективом працівників дошкільного закладу та батьками, що ґрунтуються на довірі та партнерстві [11, с. 6].

Після проведення усіх вищезазначених заходів було проведено повторне опитування та діагностику щодо сформованості здатності до взаємодії педагогів закладу дошкільної освіти та батьків вихованців.

Повторне діагностування засвідчило, що загальний рівень сформованості в учасників експерименту здатності до взаємодії підвищився. Результати представлено в Таблиці 2.2.

Таблиця 2.2.

Рівні сформованості здатності вихователів та батьків до взаємодії на контрольному етапі експерименту, в %

Рівень Показники	Високий		Середній		Низький	
	вихователі	батьки	вихователі	батьки	вихователі	батьки
	45	25	50	60	5	15
Всього	35%		55%		10%	

У Таблиці 2.3. наведено дані щодо змін у рівнях сформованості здатності до взаємодії у вихователів та батьків.

Таблиця 2.3.

Показники динаміки рівнів сформованості здатності до взаємодії (%)

Рівні	Високий				Середній				Низький			
	Етап експерименту				Етап експерименту				Етап експерименту			
	Констатувальний		Контрольний		Констатувальний		Контрольний		Констатувальний		Контрольний	
	В	Б	В	Б	В	Б	В	Б	В	Б	В	Б
	15	5	45	25	45	35	50	60	40	60	5	15

Як видно з Таблиці 2.3. відбулася позитивна динаміка змін. Це позначилося на сформованості здатності до взаємодії у вихователів: високий рівень зріс з 15% до 45%; середній з 45% до 50%; низький зменшився з 40% до 5%. У батьків тенденція така: високий рівень зріс з 5% до 25%; середній з 35% до 60%; низький зменшився з 60% до 15%.

Загальні показники збільшилися на високому рівні з 10% до 35%; на середньому рівні з 40% до 55%; низький рівень зменшився з 50% до 10%.

Отже, дослідження показало, що означені у гіпотезі дослідження організаційно-педагогічні умови забезпечення ефективності процесу формування здатності до взаємодії педагогів закладу дошкільної освіти та батьків вихованців є дієвими за умови їх реалізації.

ВИСНОВКИ

Дослідження проблеми організації взаємодії дошкільних освітніх установ з батьками має велике значення, особливо в процесі модернізації сучасної дошкільної освіти. Йде постійний пошук умов для вирішення проблем, які виникають в процесі співпраці дошкільних освітніх установ з батьками. Тільки в умовах партнерських відносин між дошкільними освітніми установами та сім'ями вихованців можливі позитивні результати.

Заклад дошкільної освіти є своєрідним інтерактивним педагогічним майданчиком, де все направлено на освоєння батьками процесу виховання, де вони мають можливість зрозуміти та перейняти прийоми та дії, які здійснює професійний фахівець.

Йде постійний пошук умов для вирішення проблем, що виникають в процесі співпраці дошкільних освітніх установ з батьками, допомоги в процесі сімейного виховання. Тільки в умовах партнерських відносин між дошкільними освітніми установами та сім'ями вихованців будуть досягнуті позитивні результати. Необхідно залучити батьків до життя дошкільного освітнього закладу, регулярно знайомити їх з подіями, що відбуваються. І тоді батьки стануть активними помічниками та однодумцями для педагогів.

У процесі написання магістерської роботи ми дійшли таких висновків:

1. З метою визначення форм і методів співпраці батьків вихованців і вихователів необхідно опрацювати нормативні документи, в яких закріплені основні вимоги взаємодії: документи міжнародного рівня, нормативні документи регіонального формату, нормативні документи та діючі державні програми. Оновлений Базовий компонент дошкільної освіти утворює освіту дитини як стартову платформу особистісного розвитку, як першу й обов'язкову сходинку в системі неперервної освіти. В основу стандарту дошкільної освіти покладено

ідею солідарної відповідальності держави, громади, родини, фахівців педагогічної освіти й інших професій, причетних до піклування, догляду та розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

2. Серед завдань діяльності закладу дошкільної освіти – професійно допомогти батькам у вихованні дітей, при цьому доповнюючи і забезпечуючи більш повну реалізацію виховних функцій: розвиток інтересів та потреб дитини; розподіл обов'язків і відповідальності між батьками в постійно мінливих ситуаціях виховання дітей; підтримка відкритості у взаєминах між різними поколіннями в родині; вироблення оптимістичного світогляду та позитивного налаштування в житті родини, формування сімейних традицій; розуміння і прийняття індивідуальності дитини, довіра і повага до неї як до унікальної особистості. Батьки дошкільників виступають суб'єктами освітніх відносин і можуть забезпечити для виховання і життя дитини сприятливі умови. Педагог же, маючи знання психолого-педагогічних характеристик дітей дошкільного віку, виступає в якості партнера батьків по їх вихованню.

3. На сьогоднішній день сформовані перевірені часом форми роботи дошкільного закладу з сім'єю, які в дошкільній педагогіці вважаються традиційними. Їх класифікація, структура, зміст, ефективність знайшли відображення в багатьох наукових і методичних джерелах. Традиційні форми діляться на наступні групи: колективні, індивідуальні, наочно-інформаційні.

Аналіз традиційних форм роботи з сім'єю показує, що головна роль в організації роботи з сім'єю відводиться саме педагогам.

Нові підходи до взаємодії: облік особистого досвіду батьків, що реалізується на принципі відкритості дитячого садка для батьків; «відкритість дитячого закладу зсередини» - залучення батьків до освітнього процесу, а також співпраця з соціальними інститутами, відкритість впливам мікросоціуму, тобто «відкритість дитячого закладу

назовні». Батьки можуть у зручний для них час знайомитися з діяльністю дитини в дитячому саду, стилем спілкування вихователя з дошкільниками, включаючись в життя групи. Серед нетрадиційних форм взаємодії закладу дошкільної освіти з батьками є такі: тематичні бесіди з використанням відеоматеріалів та мультимедійних презентацій; майстер-класи; інтернет-повідомлення; бесіди-знайомства у форматі «Тиха розмова»; спільні екскурсії малими групами; ознайомлення з досвідом і результатами співпраці педагогів і батьків вихованців інших груп дитячого садка; фото-звіти; моральне стимулювання; серія зустрічей «Педагогічне чаювання».

4. На констатувальному етапі експерименту було здійснено анкетування, проведено бесіди та використано тест-опитувальник організаторських і комунікативних здібностей педагога (за Федоришиним). Після проведення відповідних заходів було визначено, що загальні показники сформованості здатності до взаємодії у вихователів та батьків такі: високий рівень – 10%, середній – 40%, низький – 50%.

Аналіз опитування підтвердив припущення, що взаємодія з батьками є одним з найбільш проблемних сфер професійної діяльності вихователя закладу дошкільної освіти.

5. На формувальному етапі експерименту було розроблено та проведено заходи, що стали засобом встановлення тісних взаємин між колективом працівників дошкільного закладу та батьками.

Після їх проведення відбулося повторне опитування та діагностика щодо сформованості здатності до взаємодії педагогів закладу дошкільної освіти та батьків вихованців. Результати засвідчили, що загальний рівень сформованості в учасників експерименту здатності до взаємодії підвищився. У вихователів високий рівень зріс з 15% до 45%; середній з 45% до 50%; низький зменшився з 40% до 5%. У батьків тенденція така: високий рівень зріс з 5% до 25%; середній з 35% до 60%; низький

зменшився з 60% до 15%.

Загальні показники збільшилися на високому рівні з 10% до 35%; на середньому рівні - з 40% до 55%: низький рівень зменшився з 50% до 10%.

Отже, проблема ефективної взаємодії закладу дошкільної освіти з батьками багатогранна і не вичерпується розглянутими у дослідженні аспектами. Подальше дослідження пов'язуємо з такими напрямками: розвиток партнерської взаємодії учасників освітнього процесу в трудовій та ігровій діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Анісімова О. Специфіка взаємодії вихователя та дітей в освітньому процесі закладу дошкільної освіти. Зростаюча особистість у смислоціннісних обрисах: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Івано-Франківськ : НАІР, 2019. С. 15-20.
2. Артемова Л. Соціалізація дитини в родині. Дошкільне виховання, 2004. № 3. С. 3-5.
3. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>.
4. Балагурова І. Шануй себе сам, і шануватимуть тебе люди. Вихователь-методист дошкільного закладу, 2010. № 6. С. 32-44
5. Бахмутська І. Від знайомства – до плідної співпраці. Досвід роботи. Дошкільне виховання, 2016. № 11. С. 26-29.
6. Безсонова О. Вчимося діяти у конфліктах із батьками. Вихователь-методист дошкільного закладу, 2019. № 1. С. 47-50.
7. Безсонова О. Молодий педагог і батьки, авторитет не залежить від віку. Вихователь-методист дошкільного закладу, 2019. № 6. С. 50-54.
8. Бернацька О. Як загасити агресію батьків: поради вихователю. Вихователь-методист дошкільного закладу, 2019. № 2. С. 31-34.
9. Бех І. Педагогічно-сімейна спільнота: партнерство заради дитини. Дошкільне виховання, 2020. № 10. С. 3-6.
10. Беленька Г. Відкриваємо горизонти життя разом. Співпраця педагогів і батьків. Дошкільне виховання», 2016. №6. С. 2-6.
11. Беленька Г. Дошкільний заклад і родина: співпраця заради дитини. «Дошкільне виховання, 2019. № 2 . С. 3-5.
12. Біла І. Уроки батьківства – шлях до ефективної взаємодії. Вихователь-методист дошкільного закладу, 2018. № 10. С. 32-36.

13. Вихователі і батьки: з досвіду роботи. Упоряд. Л.Загік, В.Іванова. М.: Просвещение, 1985. 96 с.
14. Дитина: програма виховання і навчання дітей від двох до семи років. наук. кер. проекту: О.В. Огневюк, К.І. Волинець; наук. кер. програмою: О.В. Проскура, Л.П. Кочина. Мін.осв. і наук., мол. та спорту України. К. : Київ, ун-т ім.. Б.Грінченка, 2020. 492 с.
15. Дробязко О. Як проводити перші батьківські збори в дитячому садку. Вихователь-методист дошкільного закладу, 2019. № 6. С. 36-41.
16. Дьяченко О. М. Пути активизации самостоятельности дошкольников. Вопросы психологии. 2014. № 5. С. 13-19.
17. Закон України «Про освіту».
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
18. Закон України «Про дошкільну освіту».
<https://zakon.help/law/2628-III>
19. Кожина А. Психолого-педагогічна допомога родині в адаптації дитини до умов дитячого садка. Вихователь-методист дошкільного закладу, 2010. № 6. С. 20-27.
20. Конюхов Н. И. Прикладные аспекты современной психологии. М. : Просвещение, 1992. 110 с.
21. Кондратьев М. Ю. Социальная психология в образовании. М. : ПЕР СЭ, 2008. 232 с.
22. Кротова Т. Які заходи з батьками провести в різних вікових групах. Вихователь-методист дошкільного закладу, 2019. № 10. С. 45-47.
23. Лисенко Н. В., Кирста Н. Р. Педагогіка українського дошкілля: У 3 ч. Ч. 2 : навч. посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. 360 с.
24. Омелюх А. Повернімо дорослих у дитинство, або залучення батьків до спільної з дітьми гри. Вихователь-методист дошкільного закладу, 2015. № 1. С. 37-40.
25. Пашукова Т.И., Допира А.И., Дьяконов Г.В. (сост.) Психологические исследования. Практикум по общей психологии для

студентов педагогических вузов. Учеб. пособие. М.: Издательство «Институт практической психологии», 1996. 245 с.

26. Педагогічна майстерність: Підручник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. К.: Вища школа, 2004. 418с.

27. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: підручник. 4-ге вид., переробл. Київ : ВЦ «Академія», 2018. 408 с.

28. Проблеми дистанційної освіти дошкільнят. Круглий стіл. Дошкільне виховання, 2020. № 5, с. 21-29.

29. Програма «Дитина»: нові підходи й змістові акценти в дошкільній освіті. «Дошкільне виховання», 2021. № 1. С. 14-17.

30. Примірне положення про батьківські комітети (раду) дошкільного навчального закладу.

<https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0398736-11#Text>

31. Психологический словарь / под ред. В.В. Давыдова, А. В. Запорожца, Б.Ф. Ломова и др. М. : Педагогика, 1983. С. 44

32. Поняття педагогічної взаємодії. «Педагогіка і виховання». <http://www.novapedahohika.com/noloms-1602-2.html>

33. Сорокоумова Е. А. Педагогическая психология. Краткий курс СПб. : Питер, 2009. 58 с.

34. Соціальна невпевненість дітей: шляхи подолання. Дайте почитати батькам. Дошкільне виховання, 2011. № 6. С. 20-21.

35. Сидорчук Т. А. Развитие самостоятельности в интеллектуально - творческой деятельности дошкольников. Ульяновск: Пресса, 2007. 72 с.

36. Токарева Л. Психолого-педагогічний супровід розвитку особистості дошкільника в сім'ї. «Дитячий садок». Спецвипуск за матеріалами Всеукраїнського дня Дошкілля, 2008. С. 47-49.

37. Терещенко Л. Робота вихователя-методиста дитячого садка з батьками щодо запобігання ранньої шкільної дезадаптації. Вихователь-методист дошкільного закладу, 2010. № 6. С. 45-51.

38. Хямяляйнен Ю. В. Воспитание родителей. М.: Просвещение, 1993. 112 с.

39. Худорлій Н. У похід – разом з батьками. Вихователь-методист дошкільного закладу, 2019. № 6. С. 42-46.

40. Чуб. Н. Довідник для батьків дошкільників. Психологія дитини від А до Я. Навчально-методичний посібник. Х. : Веста, 2007. 160 с.

ДОДАТКИ

Додаток А.

Анкета для вихователів закладу дошкільної освіти

1. Виберіть правильну відповідь:

- а) сім'я – добровільно об'єднані спільною метою та спільною діяльністю люди, які перебувають в офіційно оформленому шлюбі;
- б) сім'я – замкнене об'єднання людей, яке захищає свій внутрішній світ і протистоїть зовнішнім впливам та втручанням;
- в) сім'я – мала соціально-психологічна група, члени якої пов'язані шлюбними або родинними стосунками, спільністю побуту і взаємною моральною відповідальністю;
- г) сім'я – мала соціальна група, у якій чоловік, дружина, їх кровні родичі, проживають на одній території в юридично визнаному або в громадянському шлюбі та ведуть спільне господарство.

2. Типи взаємодії батьків і дітей:

- а) сприятливий, несприятливий, суперечливий;
- б) любов-пристрассть, любов-гармонія, любов-конфлікт, любов-марнославство.
- в) демократичний, продуктивно-ефективний, суперечливий;
- г) веселий, сумний, нейтральний.

3. Стилi виховання в сім'ї:

- а) авторитарний, ліберальний, демократичний;
- б) авторитарний, пермісивний, авторитативний;
- в) контрольований, ліберальний, вільний;
- г) емоційний, ліберальний, демократичний.

4. Назвіть функції родини.

- а) фізіологічна, виховна, економічна, фінансова;
- б) розвивальна, навчальна, виховна, оздоровча;
- в) комунікативна, індивідуальна, громадянська, патріотична;
- г) репродуктивна, господарська, виховна, соціального досвіду.

5. Типи виховання дітей у сім'ї:

- а) диктат; б) опіка; в) мирне співіснування на засадах невтручання;
- г) співробітництво; д) всі відповіді вірні.

6. Педагогічну культуру батьків складають:

- а) педагогічні знання та емпатія;
- б) педагогічні знання та психолого-педагогічна компетентність;
- в) знання закономірностей виховання, ідейні переконання;
- г) знання психології дитини та педагогічна рефлексія;

7. Основним способом трансляції соціально-культурних цінностей та норм сім'ї є:

- а) авторитет батьків; б) традиції сімейного виховання;
- в) педагогічна культура батьків; г) бесіди, консультації, роз'яснювальна робота.

Шановні колеги!

В сучасних умовах вихователь повинен володіти методами і прийомами ефективної взаємодії та диференційованої психолого-педагогічної освіти батьків.

Просимо Вас відповісти на питання анкети для аналізу та подальшого планування нашої роботи в даному напрямку.

Прізвище, імя _____
 Стаж роботи у ЗДО _____

№ п/п	Показники	Варіанти відповідей		
		Оцінюю свою роботу на високому рівні	Вдається не завжди	Не володію такими вміннями
1	Встановлення стосунків взаємної довіри з родинами вихованців			
2	Маю перспективне та поточне планування педагогічної взаємодії з родинами вихованців			
3	Володію формами та методами колективної, групової та індивідуальної взаємодії з родинами вихованців ЗДО			
4	Володію нетрадиційними формами взаємодії з родинами вихованців ЗДО			
5	Досвід залучення батьків до участі в освітньому процесі ЗДО			
6	Вміння інформувати батьків щодо проблем дитини так, щоб це сприймалося ними як турботливе ставлення до дитини			
7	Здатність впливати на світогляд батьків щодо виховання дитини			

8	Володіння культурою педагогічногоспількуавння з батьками			
9	Здатність до емоційного самоконтролю у разі виникнення непередбачуваних ситуацій у спілкуванні з батьками			
10	Вміння залучати батьків до облаштування педагогічного простору, до облаштування розвивального освітнього середовища			

Дякуємо за співпрацю!

Додаток Б.**Анкети для батьків**

Шановні батьки, запрошуємо Вас до опитування з метою з'ясування сформованості здатності до взаємодії під час освітнього процесу у ЗДО.

Анкета анонімна, вказувати прізвище не обов'язково.

Анкета № 1**«Характеристика взаємодії педагогів та батьків в умовах ЗДО»**

1. У чому, на Ваш погляд полягає головна місія дошкільного закладу?

2. Вам подобається дитсадок, який відвідує Ваша дитина?

- а) так;
- б) ні, проте вибору не було;
- в) є окремі зауваження та побажання.

3. Існує довіра до вихователів ЗДО?

- а) так;
- б) ні;
- в) нам все одно, вибору немає.

4. Як Ви можете охарактеризувати відносини з педагогами ЗДО?

- а) доброзичливі;
- б) напружені, конфліктні;
- в) нейтральні, обидві сторони лише виконують свої функції.

5. Чи існує єдність педагогічних вимог у Вашої родини та у педагогічного колективу ЗДО?

- а) так;
- б) ні;
- в) інколи.

6. Ви берете участь у батьківських зборах?

- а) так;
- б) ні;
- в) інколи.

7. Чи важлива для Вас інформація, отримана на батьківських зборах?

- а) так;
- б) ні;
- в) лише в окремих випадках мені цікаво.

8. Які питання, на Ваш погляд, необхідно обов'язково розглядати на батьківських зборах?

9. Що Вам подобається у діяльності ЗДО, який відвідує Ваша дитина?

10. Назвіть, до участі у яких заходах в діяльності ЗДО Ви готові:

- а) відвідування занять із подальшим обговоренням;
- б) залучення до підготовки святкових ранків, виставок спільних виробів; спільних подорожей та екскурсій; спортивних сімейних змагань, гурткової роботи тощо;
- в) зустрічі із фахівцями (психологи, педіатри, логопеди, науковці тощо)

12. Ваші пропозиції щодо покращення стану взаємодії ЗДО з сім'ями вихованців?

Анкета для батьків № 2

«Ви та Ваша дитина»

Дайте, будь ласка, відверті відповіді

1. Чи завжди у Вашій родині дотримується єдність підходів до виховання?

- а) завжди;
- б) інколи не співпадають погляди на виховання;
- в) у більшості випадків дотримується;
- г) ніколи

2. Чи дотримуетесь Ви міри принциповості щодо виховання своєї дитини?

- а) так;
- б) ні;
- в) не завжди.

3. Які методи виховання Ви використовуєте?

- ✓ Переконавання;
- ✓ Пояснення;
- ✓ Особистий приклад;
- ✓ Даєте доручення та вимагаєте їх виконання;
- ✓ Залучаєте до спільної діяльності;
- ✓ Заохочення;
- ✓ Покарання (не фізичне)
- ✓ Фізичне покарання.

4. Які труднощі виникають у вихованні дитини?

Обмеженість часу для спілкування із дитиною;
Недостатня обізнаність із віковими особливостями дитини;
Відсутність досвіду виховання дитини
Ваш варіант _____

*Дякуємо за відверті відповіді та сподіваємось, що співпраця
дошкільного закладу та Вашої родини щодо успішного виховання та
навчання дитини буде лише покращуватися!*

Додаток В.

**Тест-опитувальник організаторських і комунікативних
здібностей педагога (за Федоришиним).**

1. Чи є у вас прагнення до вивчення людей і знайомств з різними людьми?
2. Чи подобається вам займатися громадською роботою?
3. Чи довго вас турбує почуття образи, завданої вам ким-небудь з ваших товаришів?
4. Чи завжди вам важко орієнтуватися в критичній ситуації?
5. Чи багато у вас друзів, з якими ви постійно спілкуєтеся?
6. Чи часто вам вдається схилити більшість своїх товаришів до прийняття ними вашої думки?
7. Чи вірно, що вам приємніше і простіше проводити час за книгами або за яким-небудь іншим заняттям, ніж з людьми?
8. Якщо виникли перешкоди у здійсненні ваших намірів, чи легко вам відмовитися від своїх намірів?
9. Чи легко ви встановлюєте контакти з людьми, які старші за вас за віком?
10. Чи любите ви придумувати або організовувати зі своїми товаришами різні ігри та розваги?
11. Чи важко вам включатися в нові для вас компанії (колективи)?
12. Чи часто ви відкладаєте на потім справи, які потрібно виконати сьогодні?
13. Чи легко вам вдається встановлювати контакти та спілкуватися з незнайомими людьми?
14. Чи прагнете ви домогтися того, щоб ваші товариші діяли відповідно до вашої думки?
15. Чи важко ви освоюєтеся в новому колективі?
16. Чи правда, що у вас не буває конфліктів з товаришами через невиконання ними своїх обіцянок, зобов'язань, обов'язків?
17. Чи прагнете ви при нагоді познайомитися і поговорити з новою людиною?
18. Чи часто при вирішенні важливих справ ви приймаєте ініціативу на себе?
19. Чи дратують вас навколишні люди та чи хочеться вам побути на самоті?
20. Чи правда, що ви погано орієнтуєтеся в незнайомій для вас обстановці?
21. Чи подобається вам постійно знаходитися серед людей?
22. Чи виникає у вас роздратування, якщо вам не вдається закінчити розпочату справу?
23. Чи відчуваєте ви незадоволення, якщо доводиться проявити ініціативу, щоб познайомитися з новою людиною?
24. Чи правда, що ви втомлюєтеся від частого спілкування з товаришами?
25. Чи любите ви брати участь у колективних іграх?
26. Чи часто ви проявляєте ініціативу при вирішенні питань, які зачіпають інтереси ваших товаришів?
27. Чи правда, що ви відчуваєте себе невпевнено серед незнайомих людей?
28. Чи правда, що ви рідко прагнете довести свою правоту?
29. Чи вважаєте ви, що вам не становить особливих труднощів внести пожвавлення в малознайому групу?
30. Чи приймаєте ви участь у громадській роботі в школі (у навчальному закладі, на виробництві)?
31. Чи прагнете ви обмежити коло своїх знайомих?
32. Чи вірно, що ви не прагнете відстоювати свою думку або рішення, якщо воно не відразу було прийнято товаришами?
33. Чи відчуваєте ви себе невимушено, потрапивши в незнайомий колектив?

34. Чи охоче ви приступаєте до організації різних заходів для своїх товаришів?

35. Чи правда, що ви не відчуваєте себе досить упевненим і спокійним, коли доводиться говорити що-небудь великій групі людей?

36. Чи часто ви спізнюєтеся на ділові зустрічі, побачення?

37. Чи правда, що у вас багато друзів?

38. Чи часто ви опиняєтеся в центрі уваги своїх товаришів?

39. Чи часто ви стривожені і відчуваєте незручність при спілкуванні з малознайомими людьми?

40. Чи правда, що ви не дуже впевнено відчуваєте себе в оточенні великої групи своїх товаришів?

Ключ до тесту

Комунікативні схильності визначають ключові відповіді на наступні питання:

(+) Так 1, 5, 9, 13, 17, 21, 25, 29, 33, 37

(-) Ні 3, 7, 11, 15, 19, 23, 27, 31, 35, 39

Організаторські схильності визначають ключові відповіді на наступні питання

(+) Так 2, 6, 10, 14, 18, 22, 26, 30, 34, 38

(-) Ні 4, 8, 12, 16, 20, 24, 28, 32, 36, 40

Обробка результатів тесту

Максимальна кількість балів окремо по кожному параметру - 20. Підраховуються бали окремо за комунікативними та окремо за організаторськими схильностям за допомогою ключа для обробки даних «КОС-2».

За кожен відповідь «так» або «ні» для висловлювань, які збігаються із зазначеними в ключі окремо за відповідними схильностям, приписується один бал. Експериментально встановлено п'ять рівнів комунікативних і організаторських схильностей. Зразок розподілу балів за цими рівнями показано нижче.

Рівні комунікативних і організаторських схильностей

Сума балів 1-4 – рівень дуже низький; сума балів 5-8 – рівень низький; сума балів 9-12 – рівень середній; сума балів 13-16 – рівень високий; сума балів 17-20 – рівень найвищий.

Сума балів 1-4 говорить про низький рівень прояву комунікативних і організаторських схильностей.

Сума балів 5-8 говорить про комунікативні та організаторські схильності на рівні нижче середнього. Такі люди не прагнуть до спілкування, вважають за краще проводити час наодинці з собою. Зазнають труднощів у встановленні контактів з людьми. Рідко виявляють ініціативу, уникають прийняття самостійних рішень.

Сума балів 9-12 характеризує середній рівень прояву комунікативних та організаторських схильностей. Такі особистості прагнуть до контактів з людьми, відстоюють своє, однак потенціал їх схильностей не відрізняється високою стійкістю. Потрібно подальша виховна робота з формування та розвитку цих якостей особистості.

Сума балів 13-16 свідчить про високий рівень прояву комунікативних та організаторських схильностей піддослідних. Люди не губляться у нових обставинах, швидко знаходять друзів, прагнуть розширити коло своїх знайомих, допомагають близьким і друзям, проявляють ініціативу в спілкуванні, здатні приймати рішення в складних, нестандартних ситуаціях.

Сума балів 17-20 – вищий рівень комунікативних та організаторських схильностей. Це свідчить про те, що у таких людей сформована потреба в комунікативній і організаторській діяльності. Вони швидко орієнтуються у важких ситуаціях. Невимушено поводять себе у новому колективі. Ініціативні. Приймають самостійні рішення. Відстоюють свою думку і домагаються прийняття своїх рішень. Люблять організовувати ігри, різні заходи. Наполегливі і натхненні у діяльності.

Додаток Д.**Лист-пам'ятка для батьків вихованців закладу дошкільної освіти****Шановні батьки!**

Пам'ятайте про ці надзвичайно важливі для Вашої дитини речі.

Зранку, збираючи дитину до садочка, нагадайте їй, що любите її і чекатиме вечірньої зустрічі, щоб почути, як пройшов день, що цікавого відбулося, щоб розповісти про події свого життя.

Не залишайте дитину біля входу, відведіть до групи, обов'язково вранці зустріньтеся з вихователем, привітайтеся, у разі потреби повідомте про емоційний та фізичний стан дитини.

Увечері важливо поцікавитися, як пройшов день у садочку, що нового дитина пізнала, як склалися стосунки з іншими дітьми. Під час розповіді малюк активізує процеси пам'яті, повторює та закріплює нову для себе інформацію.

Вихователю буде приємно бачити вашу щиру зацікавленість у подіях, які відбуваються у садочку. Тому запитайте, що важливого відбулося за день, які заняття проводилися, як поводитися Ваша дитина, чи порадувала вихователя своїми успіхами та досягненнями.

Перед сном дуже важливо поспілкуватися з дитиною, обговорити події дня, висловити похвалу та радість від маленьких перемог, похвалити за зусилля та старання.

Застосовуйте вислови: «Я пишаюся тобою», «Мені дуже приємно», «Я вірю в тебе». Якщо має місце незадовільна поведінка або негативні дії, не залишайте це поза увагою, проговоріть та вислухайте пояснення дитини. Проте висловіться на кшталт: «Мені сумно, що так вийшло», «Думаю краще було б вчинити по-іншому», «Я сподіваюся, що ти так більше не робитимеш».

Не бійтеся вибачатися перед дитиною, якщо погарячкували або різко висловилися. Частіше говоріть, що любите свого малюка і вірите в нього!

Додаток Ж.

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Я, Сервуля Крістіна Геннадіївна, учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

– дотримуватися:

- вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
- принципів та правил академічної доброчесності;
- нульової толерантності до академічного плагіату;
- моральних норм та правил етичної поведінки;
- толерантного ставлення до інших;
- дотримуватися високого рівня культури спілкування;
 - надавати згоду на:
- безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
- оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
- використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;
 - самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;
 - надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;
 - не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;
 - своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;
 - не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;
 - підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;
 - поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;
 - не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;
 - відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;
 - запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;
 - не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;
 - не підроблювати документи;
 - не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;
 - не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;
 - не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;
 - не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;
 - не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;
 - не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;
 - не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

(дата)

(підпис)

(ім'я, прізвище)